

SCIENCE
PROBLEMS.UZ

ISSN 2181-1342

Actual problems of social and humanitarian sciences
Актуальные проблемы социальных и гуманитарных наук

Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari

5-son (5-jild)

2025

SCIENCEPROBLEMS.UZ

IJTIMOIIY-GUMANITAR FANLARNING DOLZARB MUAMMOLARI

№ 5 (5) – 2025

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО- ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

TOSHKENT-2025

BOSH MUHARRIR:

Isanova Feruza Tulqinovna

TAHRIR HAY'ATI:

07.00.00- TARIX FANLARI:

Yuldashev Anvar Ergashevich – tarix fanlari doktori, siyosiy fanlar nomzodi, professor, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Mavlanov Uktam Maxmasabirovich – tarix fanlari doktori, professor, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Xazratkulov Abror – tarix fanlari doktori, dotsent, O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti.

Tursunov Ravshan Normuratovich – tarix fanlari doktori, O'zbekiston Milliy Universiteti;

Xolikulov Axmadjon Boymahmatovich – tarix fanlari doktori, O'zbekiston Milliy Universiteti;

Gabrielyan Sofya Ivanovna – tarix fanlari doktori, dotsent, O'zbekiston Milliy Universiteti.

Saidov Sarvar Atabullo o'g'li – katta ilmiy xodim, Imom Termiziy xalqaro ilmiy-tadqiqot markazi, ilmiy tadqiqotlar bo'limi.

08.00.00- IQTISODIYOT FANLARI:

Karlibayeva Raya Xojabayevna – iqtisodiyot fanlari doktori, professor, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Nasirxodjayeva Dilafruz Sabitxanovna – iqtisodiyot fanlari doktori, professor, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Ostonokulov Azamat Abdukarimovich – iqtisodiyot fanlari doktori, professor, Toshkent moliya instituti;

Arabov Nurali Uralovich – iqtisodiyot fanlari doktori, professor, Samarqand davlat universiteti;

Xudoyqulov Sadirdin Karimovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Azizov Sherzod O'ktamovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent, O'zbekiston Respublikasi Bojxona instituti;

Xojayev Azizxon Saidaloxonovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent, Farg'ona politexnika instituti

Xolov Aktam Xatamovich – iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Shadiyeva Dildora Xamidovna – iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent v.b, Toshkent moliya instituti;

Shakarov Qulmat Ashirovich – iqtisodiyot fanlari

nomzodi, dotsent, Toshkent axborot texnologiyalari universiteti

09.00.00- FALSAFA FANLARI:

Hakimov Nazar Hakimovich – falsafa fanlari doktori, professor, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Yaxshilikov Jo'raboy – falsafa fanlari doktori, professor, Samarqand davlat universiteti;

G'aybullayev Otabek Muhammadiyevich – falsafa fanlari doktori, professor, Samarqand davlat chet tillar instituti;

Saidova Kamola Uskanbayevna – falsafa fanlari doktori, "Tashkent International University of Education" xalqaro universiteti;

Hoshimxonov Mo'min – falsafa fanlari doktori, dotsent, Jizzax pedagogika instituti;

O'roqova Oysuluv Jamoliddinovna – falsafa fanlari doktori, dotsent, Andijon davlat tibbiyot instituti, Ijtimoiy-gumanitar fanlar kafedrasini mudiri;

Nosirxodjayeva Gulnora Abdukaxxarovna – falsafa fanlari nomzodi, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Turdiyev Bexruz Sobirovich – falsafa fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent, Buxoro davlat universiteti.

10.00.00- FILOLOGIYA FANLARI:

Axmedov Oybek Saporbayevich – filologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti;

Ko'chimov Shuxrat Norqizilovich – filologiya fanlari doktori, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Hasanov Shavkat Ahadovich – filologiya fanlari doktori, professor, Samarqand davlat universiteti;

Baxronova Dilrabo Keldiyorovna – filologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti;

Mirsanov G'aybullo Qulmurodovich – filologiya fanlari doktori, professor, Samarqand davlat chet tillar instituti;

Salaxutdinova Musharraf Isamutdinovna – filologiya fanlari nomzodi, dotsent, Samarqand davlat universiteti;

Kuchkarov Raxman Urmanovich – filologiya fanlari nomzodi, dotsent v/b, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Yunusov Mansur Abdullayevich – filologiya fanlari nomzodi, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Saidov Ulugbek Aripovich – filologiya fanlari nomzodi, dotsent, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi.

12.00.00- YURIDIK FANLAR:

Axmedshayeva Mavlyuda Axatovna – yuridik fanlar doktori, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Muxitdinova Firyuza Abdurashidovna – yuridik fanlar doktori, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Esanova Zamira Normurotovna – yuridik fanlar doktori, professor, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan yurist, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Hamroqulov Bahodir Mamasharifovich – yuridik fanlar doktori, professor v.b., Jahon iqtisodiyoti va diplomatiya universiteti;

Zulfiqorov Sherzod Xurramovich – yuridik fanlar doktori, professor, O'zbekiston Respublikasi Jamoat xavfsizligi universiteti;

Xayitov Xushvaqt Saparbayevich – yuridik fanlar doktori, professor, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Asadov Shavkat G'aybullayevich – yuridik fanlar doktori, dotsent, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Ergashev Ikrom Abdurasulovich – yuridik fanlari doktori, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Utemuratov Maxmut Ajimuratovich – yuridik fanlar nomzodi, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Saydullayev Shaxzod Alixanovich – yuridik fanlar nomzodi, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Hakimov Komil Baxtiyarovich – yuridik fanlar doktori, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Yusupov Sardorbek Baxodirovich – yuridik fanlar doktori, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Amirov Zafar Aktamovich – yuridik fanlar doktori (PhD), O'zbekiston Respublikasi Sudyalari oliy kengashi huzuridagi Sudyalari oliy maktabi;

Jo'rayev Sherzod Yuldashevich – yuridik fanlar nomzodi, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Babadjanov Atabek Davronbekovich – yuridik fanlar nomzodi, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Normatov Bekzod Akrom o'g'li — yuridik fanlar bo'yicha falsafa doktori, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Rahmatov Elyor Jumaboyevich — yuridik fanlar nomzodi, Toshkent davlat yuridik universiteti;

13.00.00- PEDAGOGIKA FANLARI:

Xashimova Dildarxon Urinboyevna – pedagogika fanlari doktori, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Ibragimova Gulnora Xavazmatovna – pedagogika fanlari doktori, professor, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Zakirova Feruza Maxmudovna – pedagogika fanlari doktori, Toshkent axborot texnologiyalari universiteti huzuridagi pedagogik kadrlarni qayta tayyorlash va ularning malakasini oshirish tarmoq markazi;

Kayumova Nasiba Ashurovna – pedagogika fanlari doktori, professor, Qarshi davlat universiteti;

Taylanova Shoxida Zayniyevna – pedagogika fanlari doktori, dotsent;

Jumaniyozova Muhayyo Tojiyevna – pedagogika fanlari doktori, dotsent, O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti;

Ibraximov Sanjar Urunbayevich – pedagogika fanlari doktori, Iqtisodiyot va pedagogika universiteti;

Javliyeva Shaxnoza Baxodirovna – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), Samarqand davlat universiteti;

Bobomurotova Latofat Elmurodovna — pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), Samarqand davlat universiteti.

19.00.00- PSIXOLOGIYA FANLARI:

Karimova Vasila Mamanosirovna – psixologiya fanlari doktori, professor, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti;

Hayitov Oybek Eshboyevich – Jismoniy tarbiya va sport bo'yicha mutaxassislarni qayta tayyorlash va malakasini oshirish instituti, psixologiya fanlari doktori, professor

Umarova Navbahor Shokirovna– psixologiya fanlari doktori, dotsent, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti, Amaliy psixologiyasi kafedrasi mudiri;

Atabayeva Nargis Batirovna – psixologiya fanlari doktori, dotsent, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti;

Shamshetova Anjim Karamaddinovna – psixologiya fanlari doktori, dotsent, O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti;

Qodirov Obid Safarovich – psixologiya fanlari doktori (PhD), Samarkand viloyat IIB Tibbiyot bo'limi psixologik xizmat boshlig'i.

22.00.00- SOTSILOGIYA FANLARI:

Latipova Nodira Muxtarjanovna – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston milliy universiteti kafedra mudiri;

Seitov Azamat Po'latovich – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston milliy universiteti;

Sodiqova Shohida Marxaboyevna – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston xalqaro islom akademiyasi.

23.00.00- SIYOSIY FANLAR

Nazarov Nasriddin Ataqulovich –siyosiy fanlar doktori, falsafa fanlari doktori, professor, Toshkent arxitektura qurilish instituti;

Bo'tayev Usmonjon Xayrullayevich –siyosiy fanlar doktori, dotsent, O'zbekiston milliy universiteti kafedra mudiri.

OAK Ro'yxati

Mazkur jurnal Vazirlar Mahkamasi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi Rayosatining 2022-yil 30-noyabrda 327/5-son qarori bilan tarix, iqtisodiyot, falsafa, filologiya, yuridik va pedagogika fanlari bo'yicha ilmiy darajalar yuzasidan dissertatsiyalar asosiy natijalarini chop etish tavsiya etilgan ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan.

“Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari” elektron jurnali 2020-yil 6-avgust kuni 1368-sonli guvohnoma bilan davlat ro'yxatiga olingan.

Muassis: “SCIENCEPROBLEMS TEAM”
mas'uliyati cheklangan jamiyati

Tahririyat manzili:

100070. Toshkent shahri, Yakkasaroy tumani, Kichik Beshyog'och ko'chasi, 70/10-uy. Elektron manzil:

scienceproblems.uz@gmail.com

Bog'lanish uchun telefon:

(99) 602-09-84 (telegram).

MUNDARIJA

07.00.00 – TARIX FANLARI

<i>Qurbonova Marg'uba</i> O'ZBEK TILI VA TIL SIYOSATI: TARIXIY EVOLYUTSIYA VA ZAMONAVIY OMMALASHTIRISH VOSITALARI	13-15
<i>Polvanov Azim Kuchkarovich</i> AMIR TEMUR QO'SHINIDA HARBIY TA'MINOT VA ASKAR SAFARBARLIGINING MANBALARDA YORITILISHI	16-21
<i>Esnazarova Zulfiya Baltashovna</i> QORAQALPOQLARNING SHAHAR MADANIYATI (1873 – 1924)	22-27
<i>Axmedov Shaxzod Farxod o'g'li</i> O'ZBEKISTONDAGI YOSHLAR TASHKILOTLARI FAOLIYATI TARIXIDAN (1991 – 2017-yillar)	28-36
<i>Mamajonov Alisher, Alisherov Abduvohid</i> IKKINCHI JAHON URUSHI JANG MAYDONLARIDA ANDIJONLIK RAHBAR XODIMLARINING ISHTIROKI	37-43
<i>Mamasaidov Lutfillo Payzullo o'g'li</i> XALQ TA'LIMI SOHASINI RIVOJLANTIRISHDA HAMKORLIK ALOQALARI	44-47
<i>Asadova Ra'no Baymanovna</i> INNOVATIVE APPROACHES TO URBAN PLANNING AND TOURISM INFRASTRUCTURE DEVELOPMENT IN NEW UZBEKISTAN (CASE STUDY OF INDIA'S EXPERIENCE)	48-52
<i>Esanova Nilufar</i> 1991-2024 YILLARDA O'ZBEKISTON RESPUBLIKASINING SANOAT SOHASIDA HAMKORLIGI: NATIJALAR VA ISTIQBOLLAR (HINDISTON VA XITOIY MAMLAKATLARI MISOLIDA)	53-56
<i>Abdug'aniyev Bekzod Abduvali o'g'li</i> O'ZBEK XONLIKLARI VA USMONLI DAVLATI HUKMDORI SULTON SULAYMON O'RTASIDAGI SIYOSIY ALOQALAR	57-64
<i>Xudoyberdiyev Axrorboy Nabi o'g'li</i> HUDUDIIY YONDASHUV ASOSIDA YOSHLARGA OID DAVLAT SIYOSATINI AMALGA OSHIRISH: QASHQADARYO VILOYATI MISOLIDA	65-70
<i>Zokirjanov Mirzohid Shuxrat o'g'li</i> XIX ASRNING IKKINCHI YARMI – XX ASR BOSHLARIDA BOKU NEFT SANOATINING ROSSIYA IQTISODIIY HAYOTIDA TUTGAN O'RNI	71-74
<i>Xudayberdiyev Utkir Toshmuradovich</i> MUSTAQILLIK YILLARIDA TOSHG'UZOR-BOYSUN-QUMQO'RG'ON TEMIR YO'LINING QURILISHI VA UNING IJTIMOIIY-IQTISODIIY AHAMIYATI	75-80
<i>O'rmonov Husniddin Baxriddin o'g'li</i> ULUG' VATAN URUSHINING DASTLABKI YILLARIDA O'ZBEKISTON SANOATI	81-88

08.00.00 – IQTISODIYOT FANLARI

Urdushev Xamrakul, Sirojiddin Eshanqulov

MEVA-SABZAVOTCHILIK KLASSTERLARI:

EKSPORTGA YO'NALTIRILGAN RIVOJLANISH 89-98

Maxammadaliyeva Muslimaxon Sherali qizi

MOBIL ILOVALAR ORQALI XIZMAT KO'RSATISH:

QULAYLIKMI YOKI NAZORAT VOSITASIMI? 99-104

Xakkulov Akbar Uralovich

MARKAZIY BANK FOIZ SIYOSATINING BANKLARNING FOIZ RISKIGA TA'SIRI 105-111

Amonov Mehridin Oromiddinovich

TADBIRKORLIK FAOLIYATINI BOSHQARISHDA RAHBARLIK USLUBI:

AVTOKRATIK RAHBARLAR 112-117

Ismoilova Dilfuza Ibodullayevna

HUDUDLARDA AHOLI SALOMATLIGINI TA'MINLANGANLIK DARAJASINI

BAHOLASH USULLARI VA MEZONLARI 118-125

Yangiboyev Rustam Berdiyarovich

TIJORAT BANKLARI LIKVIDLILIGINI BOSHQARISHNING NAZARIY ASOSLARI 126-131

Ollanazarov Bekmurod Davlatmurotovich

DXSH LOYIHALARIDA INVESTITSION KRAUDFANDING MODELIDAN

FOYDALANISH ORQALI INVESTITSION FAOLLIKNI OSHIRISH VA UNI TURISTIK

XIZMATLAR KO'RSATISH SOHASIDA QO'LLASH ISTIQBOLLARI 132-143

Eshqobilova Nigoraxon, Qurbonova Safiyabonu

DAVLAT BUDJETINING DAROMADLARINI SHAKLLANTIRISHNING

NAZARIY ASOSLARI 144-150

Umronov Eldorbek Sodirovich

HUDUDLARDA INNOVATSION XIZMATLAR TURLARI RIVOJLANISHINING

EKZOGEN VA ENDOGEN OMILLARI, ULAR TASNIFI VA KO'RSATKICHLARI 151-159

Turgunov Jasurbek, Siddikova Farangiz

OPPORTUNITIES AND PROSPECTS FOR DEVELOPING A GREEN ECONOMY

IN UZBEKISTAN 160-172

09.00.00 – FALSAFA FANLARI

Ahmedova Dilrabo

YOSHLARNING MA'NAVIY-AXLOQIY QIYOFASINING SHAKLLANISHIGA TARIXIY

JARAYONLARNING TA'SIRI 173-177

Raxmatova Xolidaxon Xolikovna

NAQSHBANDIYLIKDAGI MUROSA FALSAFASIGA OID QARASHLARINING

FALSAFIY TAHLILI 178-184

Kurbonaliyev Ural Xatamovich

ZAMONAVIY AXLOQIY INQIROZ SHAROITIDA ABU MUHAMMAD ABDULLOH

DORIMIY MEROSINING YOSHLAR MA'NAVIYATINI YUKSALTIRISHDAGI ROLI 185-189

Soipova Mavjuda Karimjanovna

FAZL IBN AHMAD TA'LIMOTIDA BILISH MASALASI 190-194

<i>Jabborova Saodat Sattorovna</i> MA'NAVIYAT DAVLAT VA JAMIYAT RIVOJLANISHINING ASOSI	195-198
<i>Fayziyev Xurshid Jumayevich</i> VOLTER FALSAFIY QARASHLARIDA FRANSIYADA AGRAR MUNOSABATLAR TAHLILI	199-204
<i>Olimova Moxinur Ravshanbek qizi</i> YANGI O'ZBEKISTON TARAQQIYOTIDA MA'NAVIYATNING O'RNI	205-208
<i>Usarkulov Oybek</i> O'ZBEKISTON VA JANUBIY KOREYA O'RTASIDAGI MADANIY, ILMIY-TEXNIKAVIY ALOQALARNING IJTIMOYIY AHAMIYATI	209-214
<i>Majidov Sodiqjon Sadullayevich</i> IJTIMOIY ZIDDIYATLAR VA IJTIMOYIY FALSAFIY TALQINLAR	215-218
<i>Абдуллаева Икбола Мохировна</i> КНИГА – КАК ОДИН ИЗ ОСНОВНЫХ ВИДОВ ИСКУССТВА – ИСКУССТВО СЛОВА	219-226
<i>Yusupova Ranoxon Tolibjonovna</i> MUHANDISLIK TAFAKKURINI SHAKLLANTIRISHNING IJTIMOYIY- FALSAFIY OMILLARI	227-230
<i>Turabova Sevara Kattaqulovna</i> GLOBAL MEHNAT BOZORIDA SOFT SKILLS VA IJTIMOYIY ONGNING STRATEGIK INTEGRATSIYASI	231-235
<i>Rustamov Ramz Rizoqulovich</i> DESTRUKTIV TARG'IBOT TA'SIRIDAN HIMOYALANISHDA TANQIDIY TAFAKKURNI SHAKLLANTIRISH AHAMIYATI	236-240
<i>Aslanov Said Karimovich</i> TIZIMLI YONDASHUV VA BOSHQARUV FAOLIYATING O'ZORO ALOQADORLIGI	241-244
<i>G'aniyev Elbek Abdizoitovich</i> YOSHLARDA AXLOQIY INQIROZ KUCHAYISHIDA OMMAVIY AXBOROT VOSITALARINING ROLI	245-248
<i>Bozarov Dilmurod Mirzarasulovich</i> SINERGETIKANING ONTOLOGIK MUAMMOLARNI HAL ETISHDAGI O'RNI	249-252
<i>Ochilova Nigora Ruzimuratovna</i> GLOBAL MUAMMOLARNI BARTARAF ETISHDA XALQARO KUCHLAR BIRLASHUVINING AHAMIYATI	253-258
<i>Azimov Ozod Mamatkulovich</i> YOSHLARDA EKOESTETIK DUNYOQARASHNI SHAKLLANTIRISHNING FALSAFIY ASOSLARI	259-264
<i>Xolmirzayeva Jumagul Xamdamovna</i> TARIXIY MANBALARDA YOSH MUTAXASSISLARNI RIVOJLANTIRISH HAQIDAGI QARASHLAR	265-271
10.00.00 – FILOLOGIYA FANLARI	
<i>Мамбетов Сердар Ахмедович</i> СПОСОБЫ ПЕРЕВОДА РУССКИХ ПРИЛАГАТЕЛЬНЫХ НА КАРАКАЛПАКСКИЙ ЯЗЫК	272-280

<i>Qurbanova Hilola Maqsadbek qizi</i> PRACTICAL NEEDS' ANALYSIS OF SOME BILINGUAL STUDENTS	281-288
<i>Rakhmonova Yulduz Khusanovna</i> A HETEROGENEOUS LEGACY: EXAMINING HEMINGWAY'S STYLE IN HIS LATER YEARS	289-295
<i>Yakubova Nilufar Egamberganovna</i> ESKI O'ZBEK TILIDA TAF'IL QOLIPLI O'ZLASHMALAR	296-301
<i>Sadullayeva Muxlisa Xamrayevna</i> ZAMONAVIY O'ZBEK HIKOYALARIDA BADIY KONFLIKT MASALASI	302-307
<i>Shomurodova Shahlo, Axmedjanova Farida</i> MARGARET DRABBLING "THE MILLSTONE" ASARIDAGI NOYOB KO'RINISH	308-311
<i>Nazarov Sardor Shamurodovich</i> A COMPARATIVE STUDY OF THE STRUCTURAL-SEMANTIC FEATURES OF ENGLISH AND UZBEK WORD COMBINATIONS	312-315
<i>Otajonova Dildor Baxtiyarovna</i> HAQORAT VA TAHDIDLAR BILAN BOG'LIQ DA'VOLARNI SUD-LINGVISTIK EKSPERTIZADAN O'TKAZISH ALGORITMI	316-325
<i>Файзуллина Наргиза Дамировна</i> СОВРЕМЕННЫЕ СИНОНИМЫ И ТЕРМИНЫ КОМПЬЮТЕРНО-ИГРОВОГО СЛЕНГА В РУССКОМ ЯЗЫКЕ	326-331
<i>Sodiqova Dinora Ilhom qizi</i> ANALYSIS OF PRINCIPLES OF CONVEYING FEELINGS CONCERNING LITERARY TRANSLATION	332-337
<i>Nazimova Himmatoy</i> "DEV" VA "YALMOG'IZ" OBRAZI ETIMOLOGIYASI, KELIB CHIQISHI VA MADANIY ILDIZLARI TAHLILI	338-342
<i>Arziqulova Xurshida, Mustanova Shohista</i> SHARQ VA G'ARB DRAMATURGIYASI: MADANIY ALOQALAR VA ILHOM MANBALARI	343-348
<i>Azizova Feruza Rejaveliyevna</i> TA'LIM JARAYONIDA INNOVATSION G'OYALAR VA TEXNOLOGIYALARNI JORIY QILISH ZAMONAVIY TA'LIMNING BOSH STRATEGIYASI	349-353
<i>Agzamova Gulrux Ravshan qizi</i> XITOIY TILIDAGI MUHOJIRAT ATAMALARINING UMUMIY VA XUSUSIY BELGILARI	354-358
<i>Sherkulov Sardor Komilovich</i> SOCIAL PROBLEMS IN THE WORKS OF THOMAS HARDY: AN INVESTIGATION OF CLASS INEQUALITY, GENDER AND INDUSTRIALIZATION	359-364
<i>Rasulov Zubaydullo, G'ayratova Oybegim</i> DISKURS — LINGUAPRAMAGMATIK YONDASHUV OBYEKTI SIFATIDA	365-368
<i>Bozorova Umida Qilichovna</i> BADIY KIRITMALARNI ROSSIYADA O'RGANILISHI	369-372
<i>Nuriddinova Huriyat Baxtiyorovna</i> TOPISHMOQLARNING SEMANTIK XUSUSIYATLARI	373-376

Mamadiyeva Hilola

TAOM NOMLARINING TARJIMA JARAYONIDA MADANIY TAFOVUTLARNING

TA'SIRI 377-384

12.00.00 – YURIDIK FANLAR

Abdullayeva Nodira Odil qizi

OILAVIY (MAISHIY) ZO'RAVONLIK OMILLARI MAJMUASI 385-393

Jo'raqulov Javohir Musoqul o'g'li

TOVLAMACHILIK JINOYATINI AXBOROT TEXNOLOGIYALARIDAN

FOYDALANIB SODIR ETISH AMALIYOTI: MUAMMO VA YECHIMLAR 394-399

Otamirzayev Oybek Murodullo o'g'li

YER OSTI SUVLARINI MUHOFAZA QILISH VA ULARDAN FOYDALANISHNING

PREDMETI VA USULLARI 400-407

Утебаев Саламат, Калбаева Эльдора

ВОПРОСЫ УГОЛОВНОЙ ОТВЕТСТВЕННОСТИ ЗА ПРЕСТУПЛЕНИЕ

ХУЛИГАНИЯ В НЕКОТОРЫХ ЗАРУБЕЖНЫХ СТРАНАХ 408-413

Nuriddinov Ismoil O'lmas o'g'li

BURHONUDDIN MARG'INONIYNING "HIDOYA" ASARIDA JINOYAT VA JAZO

MUVOZANATIGA OID AYRIM MASALALAR 414-420

Jabbarova Yulduz Ibrohim qizi

SUN'IY INTELLEKTNING NOTO'G'RI XULOSALARI (GALLYUTSINATSIYALAR):

MOHIYATI, SABABLARI VA HUQUQIY TARTIBGA SOLISH ZARURATI 421-432

Burxonov Shahzod Burxon o'g'li

XALQARO MEHNAT STANDARTLARI VA MEHNAT SHAROITLARINI

TARTIBGA SOLISH 433-438

Avezov Umidjon Toshpulatovich

O'ZBEKISTONDA KASABA UYUSHMALARI FAOLIYATINING RIVOJLANISH

BOSQICHLARI TAHLILI 439-446

13.00.00 – PEDAGOGIKA FANLARI

Максудов Улугбек Курбанович

ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ ТЕНДЕНЦИИ ФОРМИРОВАНИЯ АКТИВНОСТИ

СТУДЕНТОВ В ИННОВАЦИОННЫХ И СТАРТАП-ПРОЕКТАХ

В УСЛОВИЯХ МИРОВОЙ ТРАНСФОРМАЦИИ 447-453

Lutfillayev Maxmud, Egamberdiyeva Feruza

SUN'IY INTELLEKT TUSHUNCHASI, TARIXI VA RIVOJLANISH BOSQICHLARI 454-458

Haqberdiyev Baxtiyor Rustamovich

O'QUV FAOLIYATI TAMOIYILLARIDA INTEGRATIV VA SINERGETIK YONDASHUVLAR 459-463

Jamolova Gulbadanbegim, Muhammadiyeva Elmera

TALABALARDA TAHLILIIY FIKRLASHNI RIVOJLANTIRISHNING PEDAGOGIK

ASOSLARI 464-468

Mamajanov Raxmatilla Yakubjanovich

TA'LIM JARAYONIDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARDAN KOMPLEKS

FOYDALANISHNING METODIK TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH 469-478

<i>Ishonkulov Ashraf Kurbonkulovich</i> GLOBALLASHUV SHAROITIDA TA'LIM JARAYONIDA INFORMAL TA'LIM YONDASHUVDAN FOYDALANISH ZAMONAVIY PEDAGOGIK MUAMMO SIFATIDA	479-484
<i>Esboganova Baxit Daribayevna</i> UMUMTA'LIM MAKTABLARDA CHIZMACHILIK DARSLARIDA O'QUVCHILARGA AMALIY MASHG'ULOTLAR OLIB BORISH METODIKASI	485-490
<i>Kamalova Dilnavoz, Amurillayeva Munira</i> TEKNOLOGIYA DARSLARINI O'TISHDA SINFDAN TASHQARI ISHLARNI TASHKIL ETISHNING AHAMIYATI	491-495
<i>Абдуллаева Дилдора Улугбековна</i> АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ ПРЕПОДАВАНИЯ ПРАВОВЫХ ДИСЦИПЛИН В ТЕХНИЧЕСКИХ ВУЗАХ	496-503
<i>Xamidova Zaynura Ramazonovna</i> STEAM TA'LIM TEKNOLOGIYASINING TA'LIM JARAYONIDA QO'LLANILISHI VA RIVOJLANISHIDA PEDAGOGIK MUAMMOLAR	504-508
<i>Mustayeva Guldora, Mustayeva Guliston</i> SCIENTIFIC FOUNDATIONS OF REFLECTION MECHANISMS IN PEDAGOGICAL ACTIVITY	509-514
<i>Avazova Munisa</i> TA'LIM DIZAYNIDA O'QUVCHILARNING MOTIVATSIYASINI OSHIRISH: GAMIFIKATSIYA VA INTERAKTIV METODLARNING TA'SIRI	515-517
<i>Abdullayeva Mohigul, Fazlitdinov Muhammadali</i> SUN'IY INTELLEKT VA AXBOROT TEKNOLOGIYALARINING XXI ASRDAGI ROLI HAMDA ULARNING TURLI SOHALARGA TA'SIRINI O'RGANISH	518-521
<i>Urinova Dilbar Abdusamat qizi</i> MAKTABGACHA TA'LIM TASHKILOTLARIDA TA'LIM FAOLIYATINI MODERNIZATSIYA QILISHDA TARBIYACHILARNING OTA-ONALAR BILAN ISHLASHINI TAKOMILLASHTIRISH MEXANIZMLARI	522-526
<i>Turdaliyeva Qizlarxon Ilhomjon qizi</i> BOSHLANG'ICH SINFLARDA INGLIZ TILI O'QITISHNING FUNKSIONAL YONDASHUV METODLARI	527-532
<i>Baratov Jo'raqo'zi Shukurjon o'g'li</i> BO'LAJAK MUHANDISLARNI TAYYORLASHDA AMALIY MASHG'ULOTLARDA NOSTANDART TOPSHIRIQLARDAN FOYDALANISH METODIKASI	533-539
<i>Suvanova Gulbaxor Baxromovna</i> KO'P MILLATLI MAKTABLARDA MADANIYATLARARO KOMPETENSIYANI RIVOJLANTIRISH STRATEGIYALARI: NAZARIY ASOSLAR VA AMALIY YONDASHUVLAR	540-543
<i>Qarshiyeva Muborak, Karshiyev Jaxongir</i> BOSHLANG'ICH SINFLAR O'QUVCHILARINING LINGVISTIK KOMPETENSIYASINI SHAKLLANTIRISH ORQALI XALQARO BAHOLASH DASTURLARI (PIRLS)GA TAYYORLASH USULLARI	544-547
<i>Djurayeva Nargis Narkulovna</i> BOSHLANG'ICH TA'LIM PEDAGOGIKASIDA O'QUVCHILARDA NAFOSAT TARBIYASINING O'RNI	548-552

<i>Otabayev Iskandar Abdug'aniyevich</i> KREDIT-MODUL TIZIMI ORQALI O'QUV REJALARINI ISHLAB CHIQISH VA ULARNI AMALIY TATBIQ ETISH BOSQICHLARI	553-562
<i>Bozorov Zokir, Ravshanova O'g'ilshod</i> BO'LAJAK MATEMATIKA FAN O'QITUVCHILARINING PLANIMETRIYA BO'YICHA KOMPETENTLIGINI RIVOJLANTIRISHDA TALABALAR MUSTAQIL ISHLARINING ROLI	563-568

Received: 15 April 2025

Accepted: 1 May 2025

Published: 10 May 2025

Article / Original Paper

METHODOLOGY FOR USING NON-STANDARD TASKS IN PRACTICAL EXERCISES IN THE TRAINING OF FUTURE ENGINEERS

Baratov Joraqozi,

doctoral student

Tashkent State Pedagogical University

E-mail: baratovjoraqozi@gmail.com

Abstract. This article improves the methods of using non-traditional tasks in teaching the magnetic properties of solid and soft substances. Increasing students' interest in the educational process, connecting theoretical knowledge with practical skills, as well as familiarizing themselves with the sections of the physics course, allows them to further reveal the interesting aspects of various interesting laws, and various innovative approaches and interactive methods are presented in order to help them learn more deeply. Through non-traditional assignments, the authors focus on the free expression of students' opinions, the development of teamwork skills, and increasing interest in scientific research.

Keywords: non-standard tasks, interdisciplinary connection, teaching methodology, non-traditional tasks, interactive methods, scientific research.

BO'LAJAK MUHANDISLARNI TAYYORLASHDA AMALIY MASHG'ULOTLARDA NOSTANDART TOPSHIRIQLARDAN FOYDALANISH METODIKASI

Baratov Jo'raqo'zi Shukurjon o'g'li,

Toshkent davlat pedagogika universiteti doktoronti

Annotatsiya. Ushbu maqolada qattiq va yumshoq moddalarining magnetik xususiyatlarini o'qitishda noan'anaviy topshiriqlardan foydalanish metodikalari takomillashtiriladi. Ta'lim jarayonida talabalarining qiziqishini oshirish, nazariy bilimlarni amaliy ko'nikmalar bilan bog'lash, shuningdek, fizika kursining bo'limlari bilan tanishish turli qiziq qonuniyatlarning qiziq tomonlarini yanada ochish imkonini beradi va yanada chuqurroq o'rganishga yordam berish maqsadida turli innovatsion yondashuvlar va interaktiv metodlar taqdim etiladi. Mualliflar noan'anaviy topshiriqlar orqali talabalarining o'z fikrlarini erkin ifoda etishi, jamoa ishlash ko'nikmalarini rivojlantirish va ilmiy tadqiqotlarga bo'lgan qiziqishni oshirishga e'tibor qaratmoqda.

Kalit so'zlar: nostandart topshiriqlar, mavzulararo aloqadorlik, ta'lim metodikasi, noan'anaviy topshiriqlar, interaktiv usullar, ilmiy tadqiqot.

DOI: <https://doi.org/10.47390/SPR1342V5I5Y2025N87>

Ushbu mavzuni tushuntirishda umumiy o'rta ta'lim maktab va oliy maktablarining o'quv darslik va o'quv qo'llanmalaridagi ma'lumotlardan mazkur holat uchun "Aqliy hujum" sifatida foydalanamiz ya'ni siz masala yechishni bilasizmi?, matematikdan xabaringiz bormi kabi savollar orqali talabalarda mavzu uchun zaruriy tushunchalarni shakllantirish juda oson bo'ladi. Texnika oliy ta'lim muassasalarida bo'lajak muhandislarni tayyorlash hamda zamonaviy o'qitish usullarini tatbiq etish zarurligi ko'plab ta'kidlanmoqda shu bilan birga bizning tadqiqotimizda quyidagi ta'lim yo'nalishlari guruhlari uchun ("60721500 – Geodeziya va geoinformatika", "60710400 – Energetika muhandisligi", "60712500 – Transport vositalari

muhandisligi” ta’lim yo’nalishlarining bo’lajak muhandislarining tayyorlash berilayotgan topshiriqlar dolzarb hisoblanadi.

V.A.Bolotov va V.V.Serikovlar o’z ishlarida kompetentlik deyilganda “O’qimishli, bilimli, ko’nikmali bo’lish usuli, shaxsiy o’zligini namoyon qilishga imkon beruvchi tushunchalar jamlanmasi kabi tushunchalar bayon etilgan [17]. Stenford universitetining professori Robert Makkim talabalar tasavvurini rivojlantirish uchun ularni Tasavvur xonasiga (Imajinariumga) taklif qiladi [19, 56–62-b.].

M. Djorayev ta’kidlaganidek-O’qitishning izchillik prinsip falsafaning asosiy prinsiplaridan biri bo’lib, u fizikada moslik prinsipi ko’rinishida namoyon bo’ladi. Uning metodologik asosini dialektikaning imkonini inkor etish qonuni tashkil qiladi. Fizika fanidagi izchillikka ko’ra, har qanday yangi nazariya o’zidan oldingi eski nazariyaning asosiy natijalarini o’zida mujassamlashtirgan bo’lishi kerak. Xususiyl holda, har doim yangi nazariyadan ular kelib chiqishi zarur. Jumladan, nisbiylik nazariyasining natijalaridan $\mathcal{G} \ll c$ sharti bajarilganda, klassik mexikaning natijalari kelib chiqishi kerak. Shunga o’xshash, real gazlar uchun taklif qilingan barcha holat tenglamalaridan, ideal gazga o’tilganda Mendeleyev — Klapayron tenglamasi, ya’ni: $PV = \nu RT$ — kelib chiqishi kerak, aks holda real gaz uchun taklif qilingan holat tenglamasi noto’g’ri bo’lib chiqadi. Didaktik nuqtai nazardan, izchillik prinsipi, o’quv materialini o’qitishning turli bosqichlari bo’yicha to’g’ri taqsimlashni va ular orasidagi bog’lanishlarni hamda ularni bosqichma-bosqich rivojlanishini ko’rsatadi. Shuni alohida ta’kidlash lozimki, o’qitishdagi izchillik, fandagi izchillikdan teskari aloqaning mavjudligi bilan farq qiladi [5, 27-b].

B.Oskarson fikriga asoslanib 1998-yilda quyidagi: “Asosiy malakalar” masalan, savodxonlik, hisob-kitob olib bora olish; “Hayotiy ko’nikmalar”, masalan, o’z-o’zini boshqarish, boshqa insonlar bilan munosabat; “Tayanch malakalar”, masalan, kommunikativlik, muammolarni yechish; “Ijtimoiy va fuqarolik malakalari”, masalan, ijtimoiy faollik, qadriyatlar; “Band bo’lish uchun malakalar”, masalan, axborotni ishlovdan o’tkazish; “Tadbirkorlik malakalari”, masalan, ishbilarmonlik imkoniyatlari; “Boshqarish malakalari”, masalan, maslahat berish, analitik mushohada qilish; “Keng malakalar”, masalan, tahlil qilish, rejalashtirish, nazorat kabi mazmundagi kompetensiya tushunchalarini kiritdi. 2000-yildan boshlab kompetensiyaviy yondashuv kasbiy ta’lim, umumiy o’rta ta’lim fanlari standartlari mazmuniga kiritila boshlandi. Hozirda “Yevropa uchun tayanch kompetensiyalar” deb nomlangan Yevropa kengashi simpoziumida belgilangan tayanch kompetensiyalarni keltirib o’tamiz:

O’rganishi kerak:

tajribadan foydali biror narsani chiqarib olish;

o’z bilimlari orasidagi o’zaro aloqani tashkil qilish va ularni tartiblashtirish;

o’zining shaxsiy o’rganish usullarini tashkil qilish (o’rnatish) hamda muammolarni yecha olish;

Izlash:

mustaqil bilim olish bilan shug’ullanish; turli ma’lumotlar bazasini izlash; tevarak-atrofni o’rganish (surishtirish);

ekspertdan maslahat olish; zaruriy ma’lumotlar olish; hujjatlar bilan ishlash va ularni turkumlash (klassifikatsiyalash).

O’ylash:

o'tgan va hozirgi voqealar orasidagi o'zaro bog'liqlikni topmoq;
jamiyat rivojlanishining u yoki bu aspektiga tanqidiy yondashmoq;
murakkablik va o'ziga bo'lgan ishonch yo'qolishiga qarshi turmoq;
bahslashuvlarda o'z pozitsiyasini egallash va shaxsiy nuqtai nazariga ega bo'lmoq;
o'qiyotgan va ishlayotgan joydagi siyosiy va iqtisodiy muhitning muhimligini anglash;
salomatlik, iste'mol qilish, tasviriy san'at va adabiy asarlarni baholay bilish.

Hamkorlik qilish:

guruhda ishlash va hamkorlik qila olish;
qarorlar qabul qilish, anglashilmovchilik va janjallarni bartaraf etish;
kelisha olish;
shartnomalarni ishlab chiqish va bajarish.

Ishga kirishish:

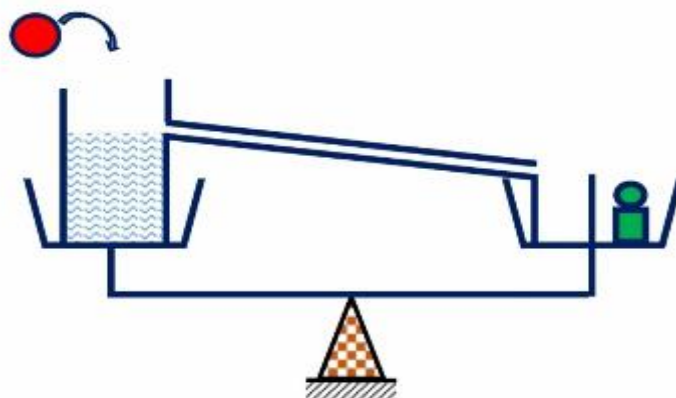
loyihada qatnashish;
javobgarlikni olish;
guruhga yoki jamoaga kirish hamda o'z hissasini qo'shish;
hamkor ekanligini isbotlash;
o'z ishini tashkil qila bilish; hisoblash va modellashtirish asboblariidan foydalana bilish.

Ko'nikish:

yangi axborot va kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalana olish;
tez o'zgarishlar oldida moslashuvchanligini isbotlash;
yangi yechimlarni topa bilish [20].

Bo'lajak muhandislarga fizika fanining mavzulari tushuntirib borilar ekan undagi bo'lim mavzulariga oid topshiriqlarni qo'llash va o'qitish texnologiyasi rivojlantirilib fanga bo'lgan qiziqishini oshirish dolzarbdur. Fizika fanining integrativ yondashuvni tushuntirish va shakllantirishda biz o'rgatayotgan va o'rganayotgan mavzular bilan birga umum kasbiy va umum ta'lim fanlarining mavzulararo bog'liqligi mavjud ekanligiga duch kelamiz, mazkur holat bir qancha fanlarning tushunish va tushunib yetish yangiliklarni izlash imonini beradi.

1-topshiriq: 1-rasmda ko'rsatilgan teng yelkali tarozining bir pallasida turgan suv bilan to'ldirilgan idish ikkinchi pallada turgan bo'sh idish va tarozi toshlari bilan muvozanatga keltirilgan.

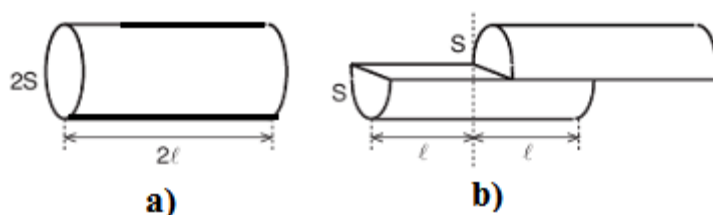

1-rasm.

Zichligi $\rho = 8 \frac{g}{cm^3}$ bo'lgan va massasi 200 g jism suv to'la idishga tashlanganda, tarozining muvozanatini tiklash uchun nima qilish kerak?

- A) Chap pallasiga 50 g massali yuk qo'yish kerak.
- B) O'ng pallasiga 100 g yuk qo'yish kerak.
- C) O'ng pallasiga 150 g yuk qo'yish kerak.
- D) O'ng pallasidagi yukni olib tashlash kerak.

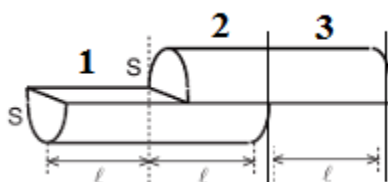
2-topshiriq: Qarshiligi $2R$ bo'lgan 2a-rasmdagi o'tkazgich sim teng o'rtasidan kesilib 2b-rasmdagidek yopishtirildi.

2(a, b)-rasm.

9-topshiriqqa asosan, 2b-rasmdagi simning qarshiligi nimaga teng?

Yechim: O'tkazgichning 2a-rasmdagi qarshiligini $R = \rho \frac{l}{S}$ formuladan foydalanib topshiriqda $2R = \rho \frac{2l}{2S}$ ifodani yozish mumkin. 2b-rasmni quyidagi ko'rinishda

Har bir qisimning qarshiligi 2a-rasmdagi qarshiligi mutanosib $R_1 = \rho \frac{l}{S}, R_2 = \rho \frac{l}{2S}, R_3 = \rho \frac{l}{S} \Rightarrow R_1 = 2R, R_2 = R, R_3 = 2R$ ifodalarni keltirib, o'tkazgichlarning ketma-ket ulanish qoidasiga binoan $R_{K-K} = R_1 + R_2 + R_3$ tenglamaga muvofiq hisoblasak $R_{K-K} = 2R + R + 2R = 5R$ ga tengligi kelib chiqadi.

3-topshiriq: Gorizontall yo'l ustidagi jism 3-rasmda ko'rsatilgandek gorizontga burchak ostida otigan onda, uncha baland bo'lmagan yuk mashina berilgan joydan 20 m/s tezlik bilan kelayotgan edi.

3-rasm.

3-rasmda qarshilik kuchini hisobga olmagan holda jism yerga tushgan onda mashinaga nisbatan joylashuvi qanday bo'ladi? ($\sin 37^\circ = 0,6$; $\cos 37^\circ = 0,8$; $g = 10 \text{ m/s}^2$).

Yechim: Birinchi navbatda gorizonga burchak ostida otilgan jismning harakatini o'rganadigan bo'lsak harakat trayektoriyasining eng yuqori nuqtasida tezligining tashkil vertikal etuvchisi g_y nolga tengligidan foydalanib $g_y = g_0 \sin \alpha - gt = 0$ tenglamadan vaqtni

topadigan bo'lsak $t_k = \frac{g_0 \sin \alpha}{g}$ kelib chiqadi. Gorizontga burchak ostida otilgan jismning

ko'tarilish vaqti tushish vaqtga tengligidan foydalanib $t_{uchish} = 2t_k = \frac{2g_0 \sin \alpha}{g}$ tenglamani yozishimiz mumkin. Keltirilgan tenglamalardan foydalanib 3-topshiriqni bajaramiz

$t_{uchish} = \frac{2g_0 \sin \alpha}{g} = \frac{2 \cdot 25 \cdot \sin 37}{10} = 5 \cdot 0,6 = 3s$ uchish vaqti kelib chiqdi. Uchish uzoqligi esa

$S_x = g_{0x} t_{uchish} = g_0 \cos \alpha \frac{2g_0 \sin \alpha}{g} = \frac{g_0^2 \sin 2\alpha}{g} = \frac{g_0^2 \cdot 2 \sin \alpha \cdot \cos \alpha}{g} = \frac{625 \cdot 2 \cdot 0,6 \cdot 0,8}{10} = 60m$ borib

tushganini aniqladik. Gorizontga otilgan jism harakat boshlaganida 3-rasmda ko'rsatilgan yuk mashinasining harakati boshlangan bo'lib uning harakati to'g'ri chiziqli tekis harakat bo'lib shu

harakat uchun yo'l formulasidan foydalanib $S = g t = 20 \frac{m}{s} \cdot 3s = 60m$ masofa bosgani kelib chiqadi. 3-rasmda harakat boshlanishidan oldin jism va yuk mashinasining oldingi qismiga nisbatan $80m$, yuk mashinaning umumiy uzunligiga nisbatan $90m$ tashkil etadi. Yuqoridagi gorizontga burchak ostida otilgan jism va yuk mashinasining harakati o'rganilib ularning bosgan masofasi $60m$ bosganligi aniqladik. Mazkur maqola bo'lajak muhandislar uchun tashkil etilayotgan ya'ni nostandart topshiriqlarni amaliy darslarda qo'llash, turli hayotiy jarayonlarni loyihalash va shunga o'xshash turli jarayonlarni shakllantirish imkonini berish o'zlariga bo'lgan ishonchini oshirish hamda mustaqil to'g'ri fikrlaydigan kadrlarni tarbiyalash imkonini beradi.

Fizika o'qitish tamoyillari

O'qitish usullari o'zlari ilgari surgan tamoyillar va qoidalar bilan muvaffaqiyatga erisha olmaydi. Bu usullar qanchalik yaxshi bo'lmasin, ularni qo'llaydigan o'qituvchidir. Faol ta'lim uchun usullar boyligiga kirish, bu dunyoda afzal ko'riladigan qoidaga aylangan.

O'qituvchi faol ta'lim uchun tanlashi mumkin bo'lgan ko'plab usullari mavjud. Boshqa tomondan, har bir o'qituvchi o'z ijodkorligini ham qo'shish orqali yangi usullarni ishlab chiqishi mumkin. Fizika darsining o'qitish bilan bog'liq bilishingiz kerak bo'lgan boshqa qarashlar va tamoyillar quyidagilar:

- O'qitish uslubi, mavzu va misollarni tanlashda yaqin muhit asos bo'ladi;
- Hayotda foydali bo'lgan ma'lumotlar o'rgatiladi;
- Shaxsda ilmiy tafakkur tarzi rivojlanadi;
- Ta'limda har bir mavzu yoki muammo ilm va tafakkur orqali yechishga e'tibor qaratiladi;
- Kuzatish, tajriba va ko'rgazma metodlari yordamida talabalarga asosiy g'oya, tamoyil yoki qonunlar chiqariladi;
- Mavzular iloji boricha yaxlit birlik ichida qayta ishlanadi;
- Darslarda ba'zi umumiy tamoyillar batafsil o'rganiladi;
- O'tkazilgan tadqiqotlarning natijalari va mavzu bo'yicha konspektlar asosiy g'oya, tushuncha va qonuniyatlar ko'rinishida talabalarning daftarlariga shakl, jadval yoki grafik kabi aniqlashtiruvchi vositalar yordamida chop etilishi ta'minlanadi;

Kuzatish va tajribalardan olingan xulosalardan amaliyotda qanday foydalanish mumkinligiga to'xtalib o'tiladi, mavzuning mamlakat iqtisodiyotidagi o'rni va ahamiyati muhokama qilinadi;

Fizikani o'rganayotgan talabalarga fizika nima ekanligini, fiziklar nima qilishlari va qanday qilishlarini tushunish imkoniyati beriladi;

Fizika o'qitishning psixologik jihati juda muhim. talabalar hali tushunib yetmaydigan murakkab tushunchalar bilan o'qitish boshlanishi bilanoq, mavzular diqqat bilan tanlanadi.

Ushbu maqolada bo'lajak muhandislarga amaliy darslarni ko'paytirish hamda unda faqat masalalar yechishni o'rganmasdan tur qonuniyatlarni loyihalashning yoki tayyor loyihalarni o'rgatish, integrativ yondashuvni tushuntirish va fanlararo bog'liqlikni tushunib yetish uchun kerakli harakatni ularga o'tiladigan umum ta'lim va umum kasbiy fanlarning o'qitilishi hamda ulardan beriladigan topshiriqlarning jozibadorligi va mavzuga oid yoki yaqin bolishini e'tiborga olish zarur. Bo'lajak muhandislarning mantiqiy fikrlashini oshirish kreativ fikrlaydigan muhandislarni jahon andozasiga muvofiq tarbiyalashda nostandart topshiriqlar asosida bo'lajak muhandislarning bilim, malaka, ko'nikma va kompetensiyalarni rivojlantirishga erish mumkinligini ko'rishimiz mumkin.

Adabiyotlar/Литература/References:

1. Нестандартные проблемы физики. Для уроков естествознания // А.И. Семке. – М.: Ярославль, Академия развития, 2007. – 320 с.
2. Фридман Л. М. Логико-психологический анализ школьных учебных задач / Л. М. Фридман. – М.: Педагогика, 1977. – 146 с.
3. Хинчин А.Я. Педагогические статьи / А.Я. Хинчин/Подред. Б.В.Гнеденко.-М.:Изд-во АПН РСФСР, 1963. - 204 с.
4. Sadriddinov N. va boshq. Fizika o'qitish uslubi asoslari: Universitet va pedagogika institutlarining fizika bo'limi talabalari uchun o'quv qo'llanma/N. Sadriddinov, A. Rahimov, A. Mamadaliyev, Z. Jamoiova.— T.: «O'zbekiston» NMIU, 2006. -192 b.
5. Djorayev Mahmadrassul. Fizika o'qitish metodikasi: o'quv qo'llanma / M. Djorayev.- Toshkent: ABU MATBUOT-KONSALT, 2015. - 280 b.
6. Baratov J. Sh. Molekulyar fizika va termodinamikadan nostandart test topshiriqlari va ulardan foydalanish // "Oliy harbiy ta'lim muassasalarida tabiiy-ilmiy fanlarni o'qitishning dolzarb muammolari" Ilmiy-nazariy anjuman tezislar to'plami. – Chirchiq, 2020 yil 27 noyabr. – B. 30–34.
7. Xujanov E.B., Baratov J. Sh. Molekulyar fizika va termodinamika asoslaridan nostandart darslarni musobaqa shaklida tashkillashtirish metodikasi // Ilim ha'm ja'miyet. – Nukus, 2021 –№ 1. – B. 80–82. (13.00.00, № 3).
8. Djorayev M., Xujanov E.B., Baratov J. Sh. Umumiy o'rta maktablarida fizika o'qitishini nostandart topshiriqlar asosida takomillashtirish foydalanish // Fizika, matematika va informatika – Toshkent, 2022. –№ 2. –B. 100–105. (13.00.00, № 2).
9. Baratov J. Sh. Fizika o'qitishda nostandart topshiriqlarning ahamiyati. // "Yangi o'zbekistonda pedagogik Ta'lim innovatsion klasterini rivojlantirish istiqbollari" mavzusidagi xalqaro ilmiy-amaliy anjuman materiallari. – Toshkent 2022. – B.164–167. (13.00.00, № 78).
10. Baratov J. Sh. Ichki yonuv dvigatellari" mavzusini nostandart topshiriqlar asosida o'qitish // "Zamonaviy fizika va astronomiyaning muammolari, yechimlari, o'qitish uslublari" mavzusidagi ilmiy-amaliy anjuman –Toshkent, 2022-yil, 12 aprel. – B.103–106. (13.00.00, № 78).
11. Baratov J. SH. Izojarayonlar // "Innovatsion texnologiyalar, IT ishlab chiqarishda mehnat muhofazasi muammolari va yechimlari" mavzusidagi respublika miqyosidagi ilmiy

- amaliy anjuman anjuman materiallari to'plami – Andijon, 2022, 23-24-sentabr. – B.545–553 (13.00.00, 2-tom).
12. Xujanov E., Baratov J. Sh. Masofaviy ta'lim jarayonida fizikani nostandart topshiriqlar asosida o'rganish // Umumiy o'rta ta'lim tizimida tabiiy fanlardan elektron resurslarni yaratish va ularni tadqiqot qilish muammolari va yechimlari. – Toshkent – 2020. – B. 78–80.
 13. Baratov J. Sh. Pedagogik oliy ta'lim muassalarida fizika o'qitish metodikasini nostandart topshiriqlar asosida takomillashtirish // "Yangilanayotgan O'zbekistonning ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishida yoshlarning o'rni" mavzusidagi xalqaro anjuman materiallari to'plami. – NamDU, 2022, 15-iyun. – B.3–8. (13.00.00, № 78).
 14. Гнеденко Б. В. Формирование мировоззрения учащихся в процессе обучения математике / Б. В. Гнеденко. — М.: Просвещение, 1982. — 144 с. — (Б-ка учителя математики).
 15. V.G.Raxmatullayeva Methods of increasing student interest in physics With olympic problems. Science and innovation. ISSN: 2181-3337. № 1 2022.
 16. Sh.R.Xurramov. Oliy matematika (masalalar to'plami, nazorat topshiriqlari). Oliy ta'lim muassasalari uchun o'quv qo'llanma. 3-qism. –T.: «Fan va texnologiya», 2015, 279 - bet.
 17. Болотов В.А., Сериков, В.В. Компетентностная модель: от идеи к образовательной программе // Педагогика. – 2003. – № 10. – С. 8–14.
 18. Nemov R.S. Psixologiya kniga 3. – Moskva, Vlados, 2005 g.; 260–265-b.
 19. Немов Р.С. Психология книга 3. – Москва, Владос, 2005 г.
 20. Оскарссон Б., Байденко В.И., Базовые навыки (ключевые компетенции) как интегрирующий фактор образовательного процесса // Профессиональное образование и формирование личности специалиста. - М., 2002. - С. 3-9.

SCIENCEPROBLEMS.UZ

IJTIMOIIY-GUMANITAR FANLARNING DOLZARB MUAMMOLARI

№ 5 (5) – 2025

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО- ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

“Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari” elektron jurnali 2020-yil 6-avgust kuni 1368-sonli guvohnoma bilan davlat ro‘yxatiga olingan.

Muassis: “SCIENCEPROBLEMS TEAM”
mas’uliyati cheklangan jamiyati

Tahririyat manzili:

100070. Toshkent shahri, Yakkasaroy tumani, Kichik Beshyog‘och ko‘chasi, 70/10-uy. Elektron manzil:

scienceproblems.uz@gmail.com

Bog‘lanish uchun telefon:

(99) 602-09-84 (telegram).